

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมไทย ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทย และความมั่นคงของสังคมไทยอย่างแนบแน่น องค์ประกอบสำคัญของพระพุทธศาสนา ที่มีความสัมพันธ์กับสังคมมาตลอด คือวัดและพระสงฆ์ วัดมีอิทธิพลและบทบาทในวิถีชีวิตของประชาชนมาก เพราะวัดเป็นศูนย์รวมทั้งทางด้านจิตใจ และกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรมและศาสนา ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (2540) กล่าวว่า วัดเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดการสมาคม และนันทนาการในหมู่ประชาชน เช่น พิธีทำบุญ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ในหมู่ประชาชน เกิดการละเล่นต่าง ๆ หรือประเพณีที่เกี่ยวกับนันทนาการ (การกีฬาหรือการละเล่น) อันส่งเสริมการทำบุญ ดังที่อาจจะพบเห็นในสังคมไทย (งานวัด) หรืองานทอดกฐิน หรือผ้าป่า ดังนั้นวัดและสังคมหรือชุมชน จึงมีความสัมพันธ์กันในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันมาโดยตลอด

ในสมัยก่อนพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวบ้านและการพัฒนาสังคมคือนอกจากจะสั่งสอนธรรมและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่ชาวบ้านแล้วพระสงฆ์ยังให้การศึกษาแก่นุครหลานของชาวบ้านในการสั่งสอนและอบรมหรือสอนหนังสือแก่นักเรียนในโรงเรียน สงเคราะห์ชาวบ้านที่ยากจน ด้วยการบริจาคทรัพย์สร้างสาธารณประโยชน์สนับสนุนกิจการต่าง ๆ และรักษาผู้ป่วยตามความสามารถ ให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพใกล้เกลี่ยขื่อพิพาท และปัญหาครอบครัวให้กับชาวบ้านด้วย พระสงฆ์จึงเป็นผู้นำจิตใจเป็นศูนย์รวมความเคารพนับถือ ที่เป็นเช่นนี้ได้เพราะชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์เป็นผู้ประพฤติธรรมมีความบริสุทธิ์ และเป็นผู้เสียสละบำเพ็ญตน เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจ และที่สำคัญที่สุด คือความเชื่อที่ว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่าง ๆ เหนือกว่าชาวบ้าน สามารถเป็นที่ปรึกษาแนะนำชาวบ้านในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

ปัจจุบันชาวบ้านมีความเจริญมากขึ้น ทำให้บทบาทเหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะลดลงไป แต่อย่างไรก็ตาม มีพระสงฆ์บางรูปยังรักษามบทบาทเหล่านี้ไว้ โดยเข้าไปมีบทบาทในโครงการพัฒนาสังคมของรัฐบาล หรือโครงการที่ริเริ่มขึ้นเอง พระสงฆ์เหล่านี้เรียกกันว่า “พระสงฆ์นักพัฒนา” หรือ “พระพัฒนา” บทบาทในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์เหล่านี้ เกิดจากสาเหตุ 2 ประการ ก็คือความคาดหวังของชาวบ้านและความต้องการที่จะช่วยเหลือชาวบ้านของพระสงฆ์เอง เมื่อกล่าวถึงพระพุทธศาสนาแล้ว ตามสามัญสำนึกของคนไทยโดยทั่วไป ก็ย่อมจะนึกถึงพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ โดยเฉพาะพระสงฆ์และวัดนับว่ามีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนชาวพุทธมากที่สุด ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (2540) กล่าวว่า พระสงฆ์อาจจะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง เพื่อว่าจะทำให้ผู้ปกครองเหล่านั้นได้สนับสนุนกิจการทางศาสนาด้วย ดังนั้นพระสงฆ์อยู่ในฐานะที่เคารพสักการะ ได้รับการยกย่องจากประชาชนในฐานะศาสนทายาท เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นที่ยิ่งของประชาชนทั้งในด้านสติปัญญาและจิตใจ หากชุมชนใดขาดวัดขาดพระสงฆ์ ก็จะทำให้คุณภาพทางด้านศีลธรรม และจิตใจของชาวบ้านลดน้อยลงไป ในทำนองเดียวกัน หากชุมชนใดมีวัดมีพระสงฆ์ แต่วัดและพระสงฆ์มิได้ทำหน้าที่ ที่เหมาะสมชุมชนนั้น ก็คงไม่น่าอยู่ เพราะไม่มีสถาบันทางศาสนาคอยกล่อมเกล้า และเหนี่ยวรั้งจิตใจของประชาชนนั่นเอง

งามพิศ สัตย์สงวน (2539) กล่าวว่า ศาสนามีหน้าที่หลักอีกอย่างหนึ่งคือ การรักษาความสงบ รักษาระเบียบทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้เพราะศาสนาสอนให้คนทำแต่ความดีและละเว้นความชั่ว และมันมีอำนาจพิเศษคืออำนาจเหนือธรรมชาติ ในการควบคุมทางสังคม ดังนั้นศาสนาจึงเป็นพลังบังคับสำคัญ ที่ทำให้คนทำตามกฎเกณฑ์ระเบียบของสังคม

อย่างไรก็ดี จากรายงานเรื่องพระสงฆ์กับสังคมไทยในมิติต่าง ๆ ของ ดร. บรรพต วีระชัย และคณะ พบว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา บทบาทและกิจกรรมของพระสงฆ์ได้อยู่ในความสนใจของประชาชนชาวไทยเป็นจำนวนมากยิ่งขึ้น มีทั้งที่ได้รับการสรรเสริญ และที่เป็นข่าวในทางอกุศล โดยเฉพาะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ ว่าควรจะจำกัดแต่เพียงการศึกษาธรรม โดยมุ่งไปสู่พระนิพพานตามพุทธภาษิตที่ว่า นิพพานํ ปรมํ สุขํ รวมทั้งการปฏิบัติธรรมวินัย เพื่อเผยแผ่หรือสืบทอดพระพุทธศาสนาเท่านั้น หรือเห็นว่าพระสงฆ์ควรมีบทบาทเต็มทีในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดสาธารณะประโยชน์แก่บ้านเมือง ในฐานะที่ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ปัจจุบันสังคมที่ห่างไกล พระสงฆ์ยังได้รับการยกย่องว่า มีความรู้ความสามารถมากกว่า ชาวบ้านทั้งทางโลกและทางธรรม ชาวบ้านจึงคาดหวังความช่วยเหลือจากพระสงฆ์ ก่อนข้างมาก เพราะนอกจากพระสงฆ์จะมีความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านแล้ว ชาวบ้านยังเห็นว่า พระสงฆ์มีเวลาว่างมาก จึงควรใช้เวลาว่างนั้นในการทำประโยชน์แก่สังคม จึงอาจกล่าวได้ว่า การที่พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในการทำประโยชน์ทางโลก หรือทางวัตถุแก่สังคม เกิดจากความคาดหวังของชาวบ้าน เห็นว่า พระสงฆ์เป็นสมาชิกหน่วยหนึ่งของสังคม จึงควรมีส่วนช่วยเหลือในการสร้างสรรค์ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ชาวบ้านทั่วไปมักจะรู้สึกไม่ค่อยพอใจ ถ้าพระสงฆ์รูปหนึ่งรูปใด ไม่ค่อยยอมเข้ามาช่วยเหลือแบ่งเบาภาระในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน เพราะตามปกติชาวบ้านจะนับถือผู้ที่รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น หรือยินดีแบ่งเบาภาระของผู้อื่นในสังคม

จึงกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับสังคม มีความผูกพันกันตามหน้าที่ ความสัมพันธ์นี้มี 2 แบบ

1. ความสัมพันธ์ภายในสังคมสงฆ์
2. ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับคฤหัสถ์

หน้าที่ทางสังคมของพระสงฆ์ ก็คือช่วยเหลือให้ผู้อื่นหันทุกข์ โดยอาศัยเมตตา และ กุณาธรรม ดังพระพุทธทวจนะที่ว่า “อุกรภิกษุทั้งหลาย... พวกเราจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์...” (พระธรรมปิฎก, 2538) พระสงฆ์มีบทบาททั้งที่เกี่ยวกับตนเอง และสังคมดังต่อไปนี้

- 1) บทบาทต่อตนเองและสังคมสงฆ์ คือมีหน้าที่ศึกษา และปฏิบัติตามหลักธรรม ให้ถูกต้องเพื่อความบริสุทธิ์ของตนเอง และสถาบันสงฆ์
- 2) บทบาทต่อสังคมคฤหัสถ์ คือมีหน้าที่
 - 2.1 ให้การศึกษา หมายถึงการอบรมสั่งสอนแนะนำผู้อื่น ให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยดี โดยอาศัยความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม
 - 2.2 การเผยแผ่ หมายถึงการช่วยให้มีการประพฤติปฏิบัติธรรม เป็นประโยชน์แผ่ออกไปในสังคมอย่างกว้างขวาง
 - 2.3 การสงเคราะห์ หมายถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน โดยบริสุทธิ์ใจ พร้อมกับการปฏิบัติหน้าที่ทางสมณเพศของตน รักษาเกียรติและความบริสุทธิ์ของสถาบันสงฆ์ไว้

จันงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต (2539) กล่าวถึงหน้าที่อย่างหนึ่งของพระสงฆ์ก็คือ การปฏิรูปความคิดความเห็นในสังคมให้บริสุทธิ์และถูกต้อง พระสงฆ์ต้องสั่งสอนประชาชนให้เขา รู้ว่าอะไรดี ควรทำ อะไรถูก อะไรผิด และอะไรไม่ควรทำ เพราะชีวิตของคนนั้นเราขึ้นอยู่กับ กรรมของเรา คือการกระทำของเราเอง เรากำหนดชะตาชีวิตของเราเอง ไม่มีใครที่จะได้มา กำหนดชะตาชีวิตของเราได้ นอกจากตัวเราเอง (สัมภาษณ์ จันงค์ ทองประเสริฐ, เลขาธิการราช บัณฑิตยสถาน, 27 พฤศจิกายน 2539)

ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นมาตรการต่าง ๆ ที่จะทำหน้าที่และบทบาทของ พระสงฆ์ ที่จะสนับสนุนในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น และประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น น่าจะได้แก่ การให้การศึกษา โดยการสอนหนังสือ การบริการสังคมหรือการสงเคราะห์ประชาชน การส่งเสริมอาชีพ ตลอดจนการส่งเสริมวัฒนธรรมประจำชาติ การเผยแผ่ธรรมคำสอนของศาสนา สำหรับสังคมได้ยึดถือปฏิบัติ เพื่อประโยชน์แก่คนและส่วนรวม ทำให้สังคมมีระเบียบ มีความ สัมคคี อันเป็นแนวทางที่จะช่วยพัฒนาสังคมได้เป็นอย่างดี

สุพัตรา สุภาพ (2540) กล่าวว่า การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคนเพราะ มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น จึงจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในสังคม อันที่จริงแล้วมนุษย์เริ่มมีการ ศึกษาตั้งแต่มนุษย์เริ่มรู้จักคิดพิจารณาสิ่งรอบตัวและพยายามเข้าใจและหาทางอยู่รอดกับสิ่งแวดล้อม นั้น ๆ ซึ่งเป็นการตอบสนองการอยู่รอด และความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ ความรู้ดังกล่าวเริ่ม ตั้งแต่การรู้จักใช้ก้อนหินขว้างปาสัตว์มาเป็นอาหาร และวิวัฒนาการเรื่อย ๆ จนสามารถมีอิทธิพล เหนือสิ่งแวดล้อมในบางอย่าง แต่เนื่องจากสังคมซับซ้อนขึ้น มนุษย์จึงต้องหาทางแก้ไขปรับปรุง ให้เข้ากับสังคมที่พัฒนาไป การศึกษาของมนุษย์จึงไม่สิ้นสุด และเป็นกระบวนการที่มีอยู่ตลอดไป

พระธรรมปิฎก (2538) กล่าวถึงการศึกษาว่า การศึกษานั้นเป็นทั้งตัวการพัฒนา และ เครื่องมือสำหรับพัฒนา คือเป็นการพัฒนาตัวบุคคลขึ้น โดยพัฒนาตัวคนทั้งคน หรือชีวิตทั้งชีวิต ตัวการพัฒนานั้นคือการศึกษา เมื่อผู้เรียนมีการศึกษาอย่างนี้แล้ว ก็จะเอาคุณสมบัติที่มีตัวซึ่งเกิดจาก การศึกษานี้ ไปเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การศึกษาก็กลายเป็น เครื่องมือของการพัฒนา

การสวัสดิการสังคมหรือการสงเคราะห์ คือการให้บริการสังคมแก่ผู้ที่ต้องการ ผู้ให้บริการ คือบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มคนที่ทำงานให้กับสังคม โดยเป็นการให้บริการแก่ประชาชนในสังคม ไม่ว่าจะเป็บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มชน ทั้งหมดเป็นการสงเคราะห์ประชาชน สุพัตรา สุภาพ (2540) กล่าวว่า การพึ่งพาอาศัย ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวแต่อย่างเดียว การที่บุคคลจำนวนหนึ่ง ต้องพึ่งพาอีกบุคคลหนึ่ง มีเรื่องอุดมคติของสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

การเผยแพร่ธรรมคือวิธีการชี้ชวน และวิธีการเชิญชวนบุคคลต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตนเพื่อความเจริญงอกงามทางด้านจิตใจ และวัตถุที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น และเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคมทำให้สังคมมีข้อปฏิบัติ มีกฎระเบียบแบบแผนหรือที่เรียกว่าวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกสืบทอดกันมา สุพัตรา สุภาพ (2540) กล่าวว่า ศาสนาพุทธ ได้สอนให้เราไม่ตั้งอยู่ในความประมาท เพราะหลายสิ่งในโลกไม่มีความแน่นอน จึงต้องยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม มีศีลธรรม จริยธรรมและความประพฤติในทางที่ถูกต้องควร และ ศัญญา ศัญญาวิวัฒน์ (2533) กล่าวว่า ธรรมะ คือหลักธรรมของศาสนา คำสอนของศาสนาเกี่ยวกับแนวทางที่ศาสนาเห็นว่าดีงาม สำหรับมนุษย์ที่จะยึดถือปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ตนและประโยชน์แก่สังคม ทำให้ตนมีความสุขความเจริญ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่เบียดเบียนก้าวก่ายผู้อื่น ตรงกันข้าม ทำให้สังคมมีระเบียบ และเป็นสุขตามอัธยาของคนด้วย

งามพิศ สัตย์สงวน (2539) เสนอว่า วัฒนธรรมประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมทางสังคมคือ วัฒนธรรมที่ช่วยทำให้เกิดระเบียบในสังคม ซึ่งบางอย่างจะเป็นการควบคุมอย่างเป็นทางการ และบางอย่างไม่เป็นทางการซึ่งมี 5 ประเภทย่อยอีกเช่นศาสนา ในหลักศาสนา จะมีข้อห้ามต่าง ๆ เช่น ศาสนาพุทธมีศีล 5 ศีล 8 ที่ห้ามฆ่าสัตว์ ชูคปด ลักทรัพย์ ดื่มของมึนเมา ศาสนาจึงช่วยควบคุมทางสังคมอย่างเป็นสำคัญ

วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม การสั่งสอนให้คนประพฤติดี หรือให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน โดยมีตัวแทนของวัดคือ พระสงฆ์เป็นผู้สั่งสอนอบรมวิชาการต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม และในพระธรรมวินัยคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีส่วนที่เป็นหัวใจของการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ทรงบัญญัติไว้ ในการส่งเสริมพระสาวกออกประกาศศาสนาให้พระสงฆ์ทำหน้าที่ “เพื่อประโยชน์และความสุข ของชนหมู่มาก” และการเผยแพร่แบบการครองชีวิตอันประเสริฐ

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมทางการส่งเสริมการศึกษา การสวัสดิการสังคม หรือการสงเคราะห์ประชาชน และการเผยแผ่ธรรม เป็นกิจกรรมที่พระสงฆ์จะทำได้เป็นอย่างดี เพราะศาสนาพุทธถือว่า “วิชาทานเป็นบุญอันประเสริฐ” (คติกฤทธิ ปราโมข, 2517) พระสงฆ์ในศาสนาพุทธในสังคมไทยเป็นผู้ให้วิชาความรู้ สั่งสอนและอบรมศีลธรรม สอนให้คนประพฤติดี ปฏิบัติชอบสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างคนในสังคมต่อกัน และการอบรมกิริยามารยาท ตลอดจนการปฏิบัติตน พระสงฆ์ในพุทธศาสนาเป็นผู้คอยแนะนำ หรือแนะแนวทาง ซึ่งทางที่ควรจะประพฤติปฏิบัติเป็นมรดกตกทอดจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น ในการศึกษาเรื่องนี้ มุ่งศึกษาถึงกิจกรรมของพระสงฆ์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ตามที่กำหนดว่ามีส่วนในการพัฒนาสังคม ตามแนวข้างต้นเป็น 3 ประการ คือการสอนหนังสือในสถานการศึกษา การสงเคราะห์ประชาชน และการเผยแผ่ธรรม ผู้ศึกษาได้มีโอกาสพบเห็นพระสงฆ์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้มีโครงการพัฒนาสังคมอย่างแท้จริง ทำให้ผู้ศึกษาได้เห็นความเสียสละบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของพระสงฆ์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ดังกล่าว ทำให้รู้สึกประทับใจมากที่สามารถพลิกสถานการณ์หายหน้าเกี่ยวกับพฤติกรรมของพระสงฆ์บางรูป ในสังคมยุคข่าวสารปัจจุบัน มาเป็นการพัฒนาสังคม จะได้ผลมากขึ้นขึ้นอยู่กับการกระทำ และบทบาทของพระสงฆ์ ซึ่งเป็นตัวแทน ที่จะดำเนินกิจการด้านการสงเคราะห์ชาวโลก จะได้ช่วยป้องกันความเดือดร้อนใจ ความยุ่งยากของสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาจึงได้ตัดสินใจ เลือกศึกษามบทบาทของพระสงฆ์วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมในรูปแบบการสอนหนังสือ การสงเคราะห์ประชาชน และการเผยแผ่ธรรม เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อต้องการทราบว่า พระสงฆ์ที่สอนหนังสือในสถานการศึกษา มีบทบาทในการพัฒนาสังคมหรือไม่
2. เพื่อต้องการทราบผลการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ ในการสงเคราะห์ประชาชนว่ามีบทบาทในการพัฒนาสังคมอย่างไร
3. เพื่อต้องการทราบว่าพระสงฆ์ที่เผยแผ่ธรรม มีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้เผยแผ่ธรรมหรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์วัดชลประทานรังสฤษฎ์กับการพัฒนาสังคม” เป็นการศึกษาถึงหน้าที่ ที่พระสงฆ์กระทำเป็นการช่วยเหลือสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคม ให้ดำรงชีวิตอย่างสันติสุข โดยจะเน้นศึกษาในเรื่อง บทบาทและหน้าที่การสอนหนังสือ การสงเคราะห์ประชาชน และการเผยแผ่ธรรม โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีพระสงฆ์ปฏิบัติกิจกรรมภายในวัด และในสถานการศึกษาต่างๆและมีพระพุทธศาสนคกรบัณฑิตที่มาปฏิบัติศาสนกิจ ตลอดจนพระสงฆ์ที่อบรมโครงการพระธรรมทายาทของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ด้วย จึงมีพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่และกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาสังคมดังกล่าว อยู่จำนวนมาก

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงข้อเท็จจริง และเป็นการยืนยันถึงหน้าที่ด้านหนึ่ง ที่สถาบันศาสนาช่วยเหลือรัฐ ในด้านการศึกษา
2. ทำให้ทราบและเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่มีต่อการสงเคราะห์ประชาชนด้านต่าง ๆ
3. ได้ทราบข้อเท็จจริงถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง ระหว่างกันของบ้านกับวัด
4. ทำให้เพิ่มพูนความเข้าใจในสถาบันศาสนา ในส่วนที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ ซึ่งถือว่าเป็นศาสนทายาท
5. ผลจากการวิจัย จะช่วยให้ผู้รับผิดชอบ ในการพัฒนาสังคมได้ส่งเสริมให้พระสงฆ์ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม ให้มีบทบาทเป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย